

Et vildere Rudersdal

Biodiversitetsstrategi

2025

RUDERSDAL
KOMMUNE

Kolofon

Titel: Rudersdal Kommunes Biodiversitetsstrategi 2025

Udarbejdet af Rudersdal Kommune i samarbejde med Niras

Fotos: Rudersdal Kommune, Natur 360 og Mette Almkjær

Forside: Dumpedalen, overdrev, Foto: Rudersdal

Bagside: Svampe på bøg, Foto: Natur 360 (2025)

INDHOLD

Forord

Vision og mål for naturen i Rudersdal

Introduktion

Naturen i Rudersdal

Oversigt over mål og strategiske greb

Mål 1	Fastholde og forbedre naturkvaliteten i Rudersdal
-------	---

Mål 2	Omstille til mere naturvenlig drift
-------	-------------------------------------

Mål 3	Integrere biodiversitet i byen og i planlægningen
-------	---

Virkemidler

Fra ord til handling

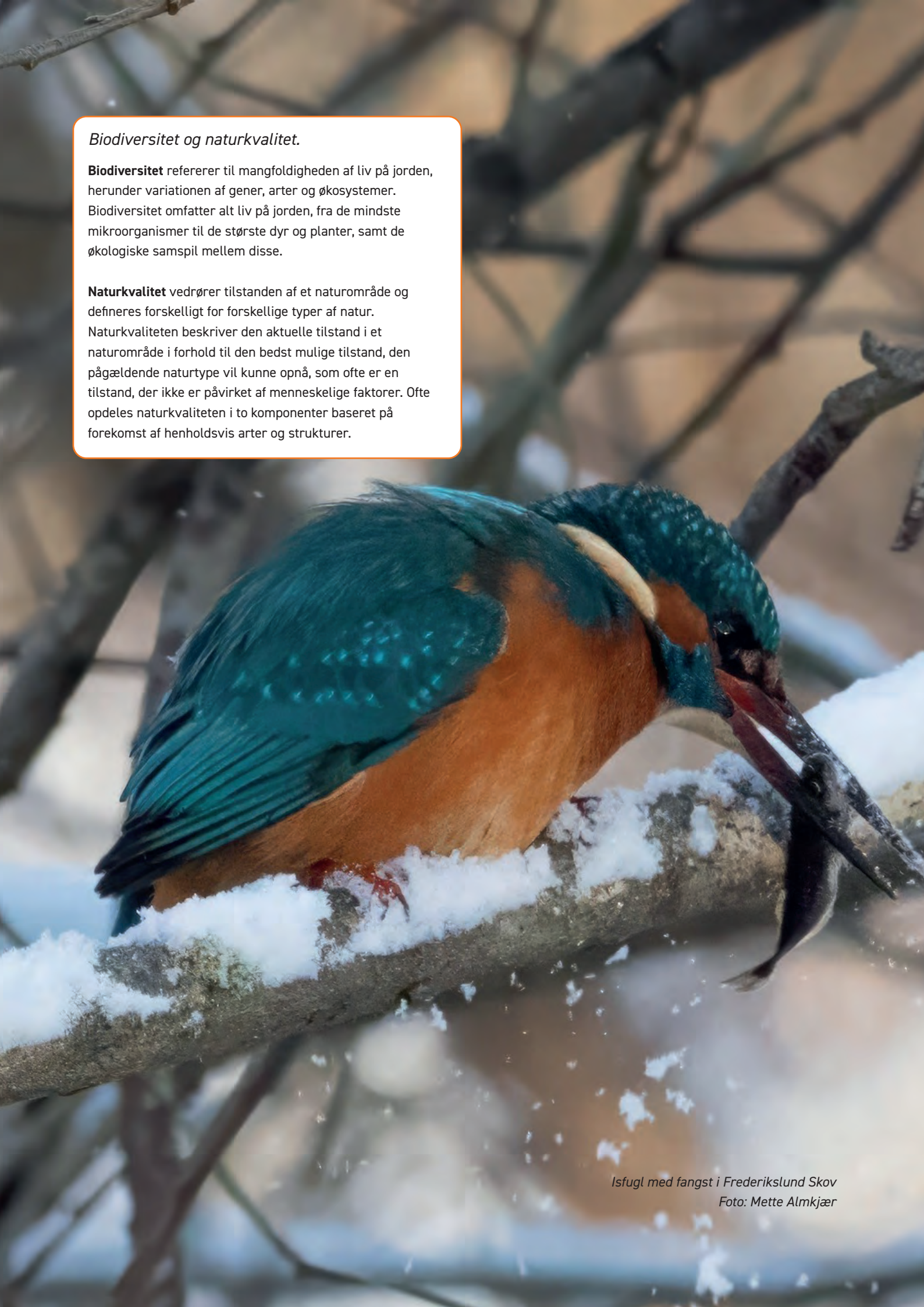
Evaluering og opfølgning

Bilag

Biodiversitet og naturkvalitet.

Biodiversitet refererer til mangfoldigheden af liv på jorden, herunder variationen af gener, arter og økosystemer. Biodiversitet omfatter alt liv på jorden, fra de mindste mikroorganismer til de største dyr og planter, samt de økologiske samspil mellem disse.

Naturkvalitet vedrører tilstanden af et naturområde og defineres forskelligt for forskellige typer af natur. Naturkvaliteten beskriver den aktuelle tilstand i et naturområde i forhold til den bedst mulige tilstand, den pågældende naturtype vil kunne opnå, som ofte er en tilstand, der ikke er påvirket af menneskelige faktorer. Ofte opdeles naturkvaliteten i to komponenter baseret på forekomst af henholdsvis arter og strukturer.

*Isfugl med fangst i Frederikslund Skov
Foto: Mette Almkjær*

Forord

Rudersdal er en kommune rig på naturværdier. Fra naturperler som Vaserne, store skove såsom Rude skov og Geels skov, til de åbne enge langs Sjælsø og det kuperede landskab omkring Mølleådal. Vores kommune er præget af en mangfoldighed af naturområder, der ikke blot er smukke at færdes i, men også rummer et rigt dyre- og planteliv. Det er netop denne særegne naturarv, vi som kommune har et ansvar for at beskytte og styrke – ikke blot for vores egen skyld, men også for kommende generationer.

Med denne biodiversitetsstrategi tager vi endnu et vigtigt skridt i Rudersdals grønne omstilling. Strategien er blevet til som en naturlig forlængelse af vores ambitiøse Klimahandlingsplan, som Kommunalbestyrelsen vedtog i 2022, og hvor målet er klart: Vi skal reducere vores CO₂-udledning og samtidig styrke modstandskraften i vores natur og økosystemer. Biodiversitet påvirkes i disse dage af ændret klima, næringsstofflørsel og mere regn – og derfor hænger vores arbejde på tværs af politiske dagsordener tæt sammen.

Strategien er skabt på baggrund af en grundig politisk proces og med input fra både borgere, eksperter, foreninger og fagfolk i kommunen. Vi har ønsket en strategi, der ikke blot bliver liggende i en skuffe, men som giver os konkrete værktøjer til at forbedre biodiversiteten – på vores fælles arealer, i vores skove, langs vores søer og i de mange små oaser af grønne områder, som findes i alle dele af Rudersdal.

Vi står i en tid, hvor vi tit hører om tab af biodiversitet globalt og lokalt. Derfor er det vores pligt – og vores mulighed – at handle. Med biodiversitetsstrategien sætter vi retningen for, hvordan vi sammen som kommune, borgere og lodsejere, vil arbejde målrettet og langsigtet for at skabe bedre levesteder, mere vild natur og større tilgængelighed mellem områderne, så områderne bliver lettere at færdes i.

Det er et fælles projekt. Og med denne strategi tager vi som kommune ansvar og vil vi gerne invitere alle – borgere, erhvervsliv, skoler og foreninger – til at være med i den bevægelse, der skal sikre, og forhåbentligt styrke, at vi fortsat har en rig og varieret natur i Rudersdal – nu og i fremtiden.

Ann Sofie Orth
Borgmester

Court Møller
Udvalgsformand for Klima- og Miljøudvalget

Brandmandens lov

Brandmandens lov er en fremgangsmåde inden for naturforvaltning, der fokuserer på at beskytte og forbedre naturen. Ifølge Brandmandens lov er målet i prioriteret rækkefølge at:

1. Bevare eksisterende værdifuld natur.
2. Fjerne eller reducere skadelige påvirkninger af natur.
3. Genoprette og udvide delvist ødelagte naturområder.
4. Etablere nye naturområder, gerne i sammenhæng med eksisterende.

Brandmandens lov anses for at være en effektiv strategi for langsigtet naturbeskyttelse, da det er billigere og hurtigere at undgå tab af arter fra et eksisterende levested end at genskabe et tilsvarende levested med alle dets tilhørende arter.

*Vaserne - Brillesøen, hvor der er høstet med
specialmaskine og græshning
Foto: Rudersdal*

Vision og mål for naturen i Rudersdal

Vision

Rudersdal skal være en kommune med en rig og mangfoldig natur, og hvor naturen har plads til at udfolde sig i både byerne og i landskabet – og hvor vi i fællesskab med lokale og nationale samarbejdspartnere tager ansvar for at skabe vores fælles, vildere natur.

Mål

Vi arbejder for at realisere visionen gennem tre hovedmål, som er:

1

Fastholde og forbedre naturkvaliteten i Rudersdal

Vi vil sikre, at naturkvaliteten i kommunens naturområder som minimum fastholdes og så vidt muligt øges over tid.

2

Omstille til mere naturvenlig drift

Vi vil sikre, at drift og pleje bedst muligt understøtter udviklingen af en rig og mangfoldig natur.

3

Integrere biodiversitet i byen og i planlægningen

Vi vil indarbejde indsatser for biodiversitet i byudvikling og lokalplaner.

Arbejdet med at udmønte visionen og målene sker igennem en række strategiske greb, der forankres i principperne om "Brandmandens lov". Det er en fremgangsmåde til at beskytte naturen bedst muligt (se faktaboks) og i en prioriteret rækkefølge.

Vores tre hovedmål afspejler prioriteringen i Brandmandens lov. Første mål – fastholde og forbedre naturkvaliteten i Rudersdal – svarer til lovens første princip om at bevare den natur, vi allerede har, og sikre, at den ikke forringes. Andet mål – omstille til mere naturvenlig drift – understøtter lovens anden og tredje prioritet: at stoppe ødelæggelse og genskabe natur, der er blevet forringet. Tredje mål – integrere biodiversitet i byen og i planlægningen – rækker ind i lovens sidste princip om at skabe ny natur og styrke naturfremmende samarbejder, når de eksisterende værdier er sikret. På den måde fungerer Brandmandens lov som et strategisk kompas, der sikrer, at vores vision omsættes til handling i den mest effektive og langsigtede rækkefølge.

Vores virkemidler inden for planlægning, samarbejde, formidling og aktiviteter er den røde tråd, der gennemsyrrer hele arbejdet med biodiversitet. Uanset om vi beskytter eksisterende natur, genopretter forringede områder eller skaber nye levesteder, er virkemidlerne de konkrete redskaber, der omsætter Brandmandens lov og vores tre hovedmål til handling. Planlægning sikrer, at krav og mål for biodiversitet forankres i kommunens beslutninger, samarbejde skaber fælles ejerskab og ressourcer på tværs af aktører, mens formidling og aktiviteter styrker viden, engagement og adgang til naturoplevelser. På den måde er virkemidlerne ikke isolerede initiativer, men grundlæggende arbejdsformer, der sikrer en helhedsorienteret indsats for Rudersdals natur.

Introduktion

Biodiversiteten er under pres både globalt og lokalt. Arter forsvinder, og økosystemernes naturlige processer trues af menneskelig aktivitet. Denne udvikling kræver målrettede indsatser på alle niveauer – fra internationale aftaler til lokale handlinger.

Biodiversitet dækker over variationen af liv på Jorden – fra gener og arter til levesteder og økosystemer – og er afgørende for naturens stabilitet og funktion. Naturkvalitet handler om et områdes tilstand i forhold til dets bedst mulige, ofte upåvirkede, tilstand.

Rudersdal Kommune rummer store og varierede naturområder, hvor nogle har national betydning for sjældne arter. Cirka 29 % af kommunens areal er landskabsfredet, 22 % er beskyttet natur, 26 % er dækket af skov, og 23 % er Natura 2000-områder. Med denne store andel af grønne områder ligger Rudersdal i top-10 på naturkapitalindekset blandt landets kommuner – men der er stadig potentiale for forbedring.

Kommunen bygger videre på en mangeårig indsats for biodiversitet gennem blandt andet Skovstrategien, Plan for øget biodiversitet i vejkanter, og drift af parker efter bæredygtighedsprincipper. Lokalt engagement styrkes gennem partnerskaber, borgerinddragelse og konkrete plejetiltag som græsning, rydning og hydrologiske genskabelser.

Rudersdal Biodiversitetsstrategi 2025 tager afsæt i internationale og nationale mål, herunder EU's biodiversitetsstrategi, FN's Kunming-Montreal-aftale og den danske Grøn Trepert-aftale. Strategien skal fungere som et fælles redskab for kommunen, borgere, virksomheder og foreninger til at beskytte og udvikle naturen.

Biodiversitetsstrategien indeholder konkrete strategiske greb, der skal danne grundlag for driften af de kommunale arealer, fremtidige handleplaner og afsæt for dialogen med private grundejere og borgere om fremme af biodiversiteten i Rudersdal.

Da det ikke er muligt at iværksætte alle indsatser samtidig, vil kommende handleplaner derfor udvælge det aktuelle fokusområde for handleplansperioden, og prioritere de relevante strategiske tiltag. Disse skal danne grundlag for den overordnede udmøntning og for lokalt tilpassede indsatser med klare, evaluerbare mål.

Vi inviterer alle – fra den enkelte haveejer til store organisationer – til at tage del i arbejdet. Sammen kan vi skabe mere og bedre natur, styrke biodiversiteten og sikre, at Rudersdals unikke landskaber forbliver levende, mangfoldige og til glæde for både nuværende og kommende generationer.

Frederik de Conincks lysning i
Frederikslund Skov
Foto: Natur 360

Naturen i Rudersdal

Rudersdal Kommune rummer mangfoldig geologi og store landskabelige variationer, hvori man finder mange forskellige naturtyper, fra store og små skovområder til åbne, kuperede landskaber med søer, overdrev, moser og enge. Naturområderne indeholder også betydelige forekomster af naturtyper som hængesæk og ellesump, mens forekomsten af kildevæld, rigkær og højmose er meget beskeden.

Kommunen rummer over 600 søer, ca. 160 km vandløb samt kystnatur ud mod Øresund. Skovene fylder en usædvanlig stor del af arealet (ca. 26%), især pga. af statsskovene Rude Skov, Jægersborg Hegn og Geelskov.

Landområderne udenfor byerne udgør ca. halvdelen af kommunens areal og en høj andel af landområderne er enten fredede eller udpeget som Natura 2000-område eller beskyttet natur. Det er i disse områder man finder den højeste biodiversitet og flest sjældne og truede arter.

*Dumpedalen
Foto: Niras*

Særlige naturområder i Rudersdal Kommune

Skovene

Skovene er levesteder for rigtig mange arter, og det er typisk i ældre, urørte løvskove at man finder den allerhøjeste biodiversitet. Det skyldes at gamle urørte skove indeholder høj strukturel variation med mange levesteder. Det omfatter f.eks. forskellige lag af vegetation, såsom træer, buske og urter samt dødt ved i form af grene og stående og liggende stammer. Naturlige processer som naturlig hydrologi, græsning og lysåbne partier fra f.eks. stormfald bidrager ligeledes til en stor variation i levesteder. De mange levesteder udnyttes af insekter, leddyr, svampe og mikroorganismer mv. som igen bidrager til et varieret fødegrundlag for højere organismegrupper, som fugle og pattedyr. Størstedelen af arter i Danmark er knyttet til skoven som levested, og i takt med at det danske skovareal op igennem historien blev reduceret, og at skovene generelt blev drevet mere intensivt, er mange af arterne blevet truet. Denne tendens er ved at blive vendt, i takt med at flere skove drives naturnært, eller bliver henlagt til urørt skov. Derudover udvides skovarealet i Danmark i disse år, og selvom det tager lang tid for en ny skov at udvikle en høj biodiversitet, er det med til at skubbe på i den rigtige retning.

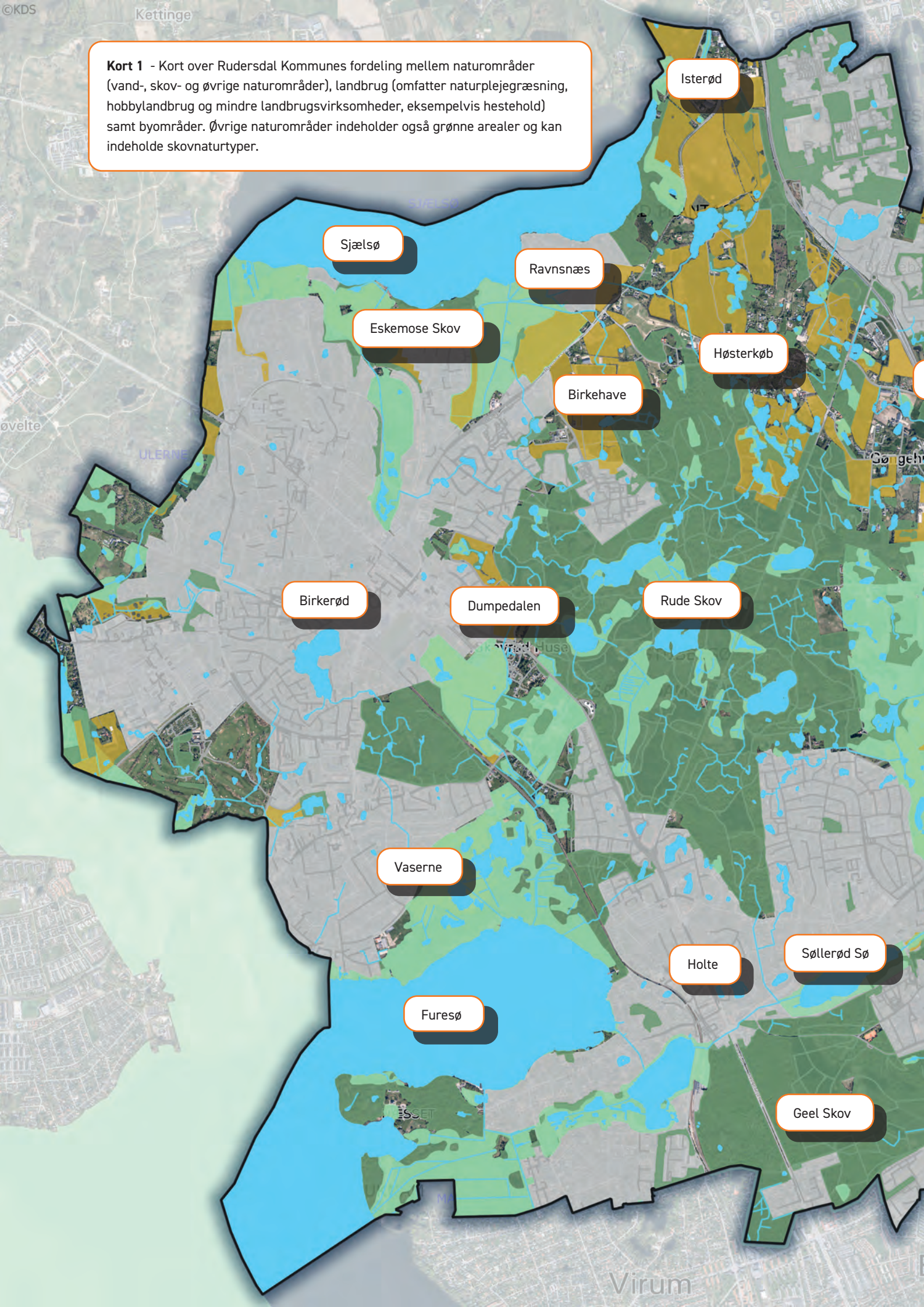
Skovene spiller også en vigtig rolle i at levere samfundsgoder som kulstoflagring, grundvandsdannelse og rekreativ værdi, hvilket i mange tilfælde er muligt at opnå samtidig med at man højner biodiversiteten. Der kan dog også være modsatrettede interesser, så i forvaltningen af skovene er det vigtigt både at identificere potentielle synergier og interessekonflikter.

Skovene i Rudersdal Kommune består af en blanding af skovnaturtyper, lysåbne naturtyper, som eng, sø og mose, og mere ensartede skovpartier i en eller anden form for drift. Et udbredt fokus i forvaltningen af skovene består i at sikre, at man bevarer en større mængde af dødt ved, som er med til at understøtte en høj diversitet af nedbrydningsarter. I Rudersdal Kommune arbejdes der i mange af skovene på at bevare både stående og liggende dødt ved. Sjældne arter som Stellas mosskorpion er fundet tæt på kommunegrænsen og kan med naturgunstig forvaltning måske dukke op i kommunen. Det samme gælder for Europas største bille, eghjorten, som i 2013 blev genudsat i Jægersborg Dyrehave (i nabokommunen) efter af have været regnet for uddød i Danmark i mere end 40 år. I Eskemose skov findes den særlige bille rødbrandet maskebille som også er knyttet til dødt ved.

En særlig skovtype er skovbevokset tørvemose. Den findes sporadisk i Rude Skov i Malmmosen og i Jægersborg Hegn.

De lysåbne naturtyper der findes i skovene, som moser og enge, er ofte truet af tilgroning hvilket skyldes dræning og manglende græsning. Derfor er indsatser som maskinel rydning og udsætning af græssende dyr, samt genskabelse af naturlig hydrologi, indsatser der bidrager til at bevare den lysåbne natur i skovene.

Kort 1 - Kort over Rudersdal Kommunes fordeling mellem naturområder (vand-, skov- og øvrige naturområder), landbrug (omfatter naturplejegræsning, hobbylandbrug og mindre landbrugsvirksomheder, eksempelvis hestehold) samt byområder. Øvrige naturområder indeholder også grønne arealer og kan indeholde skovnaturtyper.

- Vand
- Skov
- Naturplejegræsning og hobbylandbrug
- Øvrige naturområder
- Byområde

Sandbjerg

Maglemosen

Vedbæk

Trørød Skov

Trørød

Gammel Holte

Bøllemosen

Jægersborg Hegn

Nærum

Søllerød

0 1 2 km

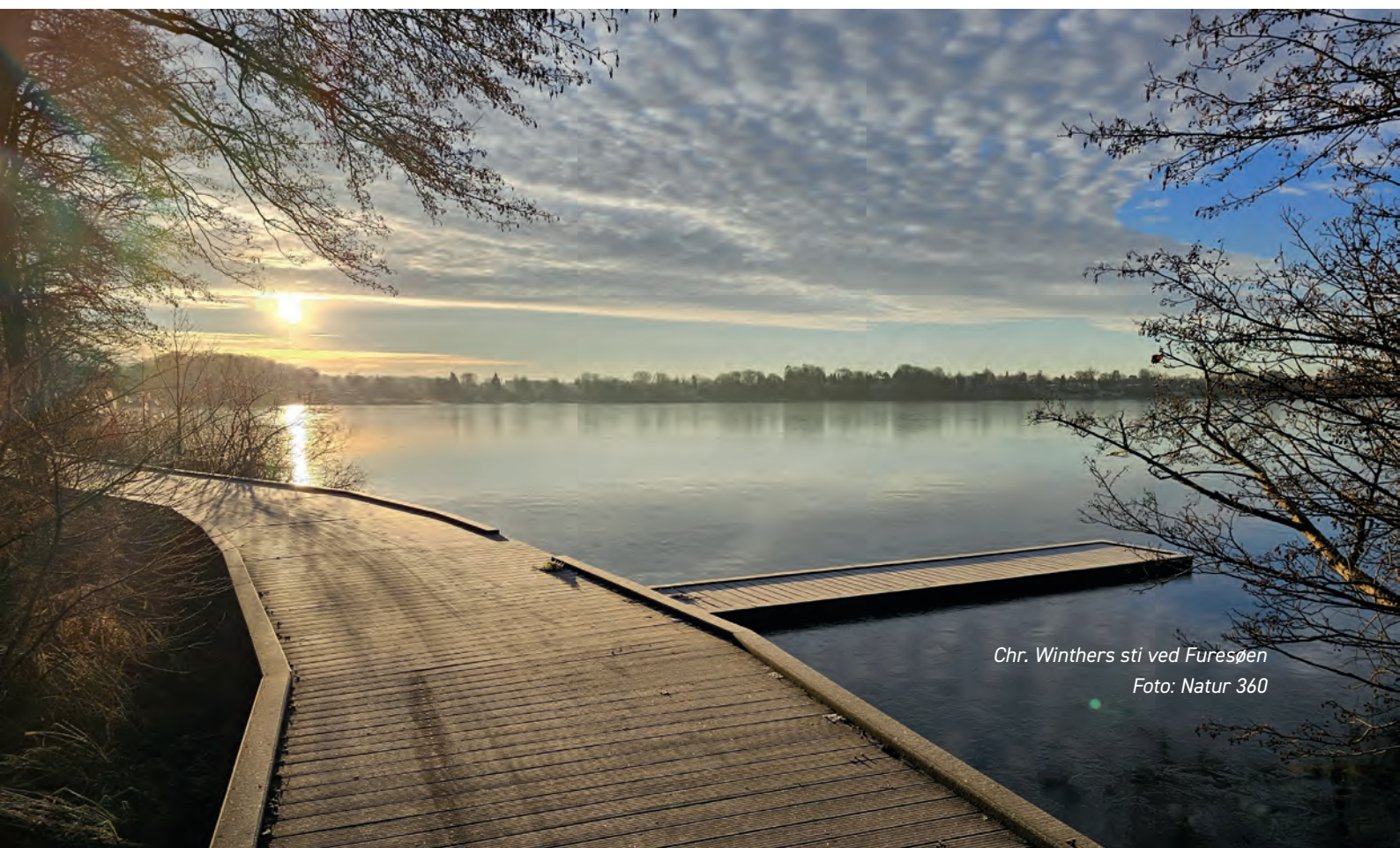
Søerne

Søer og vandhuller er vigtige levesteder for rigtig mange arter. Det gælder arter som lever hele eller dele af deres livscyklus i vand, som f.eks. padder, vandplanter og mange insekter, men også en lang række andre arter som er afhængige af vandhuller som kilde til føde eller vand. Forholdene i og omkring vandhullerne er afgørende for den biodiversitet som er tilknyttet vandhullet, og som især er høj i vandhuller som ligger i tilknytning til andre naturtyper som moser, enge og skove. Vanddynamikken omkring søer er i mange tilfælde også koblet til- og afhængig af vanddynamikken i den omkringliggende natur.

I Rudersdal Kommune er langt de fleste søer mindre skov- eller markvandhuller, regnvandsbassiner eller søer omgivet af haver. Desuden har kommunen enkelte vandhuller med en lang historie som temporære søer. Denne dynamik har medvirket til at bevare forekomst af sjældne arter som forårsfereje og forårsdamrokke, som er tilpasset denne dynamik. Langt de fleste af kommunens søer er beskyttede, og søer udgør godt halvdelen af arealet af de beskyttede naturtyper og er derfor en stor og vigtig del af kommunens

natur. Det gælder ikke mindst de to store søer Furesø og Sjælsø, som er badesøer og som sammen med Vejlesø, Søllerød Sø, Olsens Sø, søen i Bøllemose, Birkerød Sø og fem søer i Rude skov er omfattet af vandområdeplanerne (se Bilag B). Det betyder, at kommunen er forpligtet til at arbejde for, at søerne opnår en god økologisk tilstand. Med en dybde på 37,5 m er Furesø Danmarks dybeste sø, og den er samtidig den største sø i Rudersdal Kommune. Den er et vigtigt levested for mange fuglearter og huser den eneste kendte bestand af ferskvandspungrejen *Mysis salemaai* i Danmark. I Vaserne findes kommunens eneste bestand af den sjældne art lys skivevandkalv.

For størstedelen af kommunens søer er den økologiske tilstand ukendt eller ikke særlig god. Mange af søerne ligger isoleret i f.eks. boligkvarterer og mangler naturlige omgivelser og naturlige hydrologiske forhold. Det betyder, at de ofte artsrige overgangszoner mellem tør og våd natur langs brinkerne er ganske begrænsede eller helt mangler. Derudover er mange af søerne beliggende i skov eller tilgroet med rørskov, hvilket betyder, at lysåbne vandflader

Chr. Winthers sti ved Furesøen
Foto: Natur 360

og lysåbne brinker er sjældne. En del af kommunens søer er negativt påvirket af næringsstoffer fra spildevand fra tidligere udløb eller lejlighedsvis overløb. Nogle af de større søer er præget af algeopblomstringer sommer og efterår, og det påvirker søernes økosystemer og badevandskvaliteten negativt. Algeopblomstringerne kan medføre iltsvind i vandet, hvilket efterfølgende kan påvirke dyre- og planteliv i de vandløb, som modtager vand fra søerne, f.eks. Mølleåen og Usserød Å som modtager vand fra hhv. Furesøen og Sjælsø. Rudersdal Kommune arbejder løbende med at forbedre tilstanden af kommunens søer gennem f.eks. restaureringer og ved, i samarbejde med forsyningen, at reducere tilførsel af næringsstoffer fra kloaksystemet. Der er i 2025 nedsat en politisk følgegruppe for rent vand og sunde vandmiljøer i Rudersdal, der i de kommende år skal prioritere hvordan tilførslen af næringsstoffer til vandmiljøet kan reduceres i oplandet til søer.

Moserne

Moser er en betegnelse for vådbundsområder, der kan have forskellige plantesammensætninger. Mosens plantesammensætning og typen af vandpåvirkning, er med til at navngive mosetypen (f.eks. højmose, pilekrat, ellesump). Moser indgår som regel som en del af en mosaik af naturtyper sammen med f.eks. søer, enge og overdrev, der skaber større sammenhængende naturområder.

Som beskrevet i afsnittet om skovene, indgår moser som en naturlig del af mange skoves varierede natur. Dette er også gældende i Rudersdal Kommune, hvor der i Rude Skov, Jægersborg Hegn, Furesøpark Skov og ved Vaserne findes mange større og mindre moser. Moserne i Rudersdal Kommune er meget forskelligartede og spænder fra næringsrig aske-/ellesump og tagrørsump, som ofte findes i forbindelse med de større søer, til næringsfattige, skovbevoksede tørvemoser.

Søer der er under tilgroning, kan med tiden udvikle et flydende "tæppe" af planter. Den naturtype kaldes hængesæk. I Bøllemosen i Jægersborg Hegn er der udbredte områder med hængesæk, og her finder man kommunens eneste forekomst af den sårbare tørveflagelmos.

Historisk har mange tørvemoser været udsat for tørvegravning og er derfor mere eller mindre nedbrudt. Et godt eksempel på dette kan ses i Vaserne som omfatter gamle tørvegrave, hvor der er skabt mange småsøer omgivet af moseområder. I de vandfyldte tørvegrave findes de sjældne arter stor kærguldsmed og lys skivevandkalv. I hængesæk vokser bl.a. Kær-gyldenmos, som er meget sjælden på Sjælland.

En anden menneskelig aktivitet, der har påvirket moserne, er dræning, som man har udført i skovene primært af hensyn til skovbrug. Dræningen fører til at eksempelvis højmoser nedbrydes og gror til, og derfor er der i dag f.eks. i Rude Skov mange områder med naturtypen skovbevokset tørvemose. En vigtig del af forvaltningen af moserne i Rudersdal bør derfor sigte mod at genskabe den naturlige hydrologi, og muligvis rydde træer i tidligere åbne moser, der er groet til. I Malmmosen i Furesøpark Skov findes et mindre område med karakter af højmose, hvor disse indsatser netop i dag er med til at bevare og udvikle den særlige naturtype hvor man bl.a. kan finde tranebær, rundbladet soldug og tue-kæruld.

Vandløbene

Vandløb udgør levesteder for arter, som er tilknyttet rindende vand, som for eksempel arter af fisk og insekter, men mange andre artsgrupper udnytter vandløbet som en del af deres levested, f.eks. som kilde til vand. Vandløb er desuden vigtige landskabsstrukturer, og fungerer som grønne korridorer for arter som lever eller bevæger sig i eller langs vandløbet. På den måde bidrager de til at forbinde andre levesteder og fremme spredning af individer og arter. Derudover medfører vandløbene transport af bl.a. vand, sediment og næringsstoffer mellem forskellige områder, og har således potentiale til at påvirke meget af den omkringliggende natur.

I Rudersdal Kommune er der ca. 160 km vandløb hvoraf ca. 19 km er offentlige vandløb, som kommunen har ansvar for at vedligeholde. Mølleåen er et markant og kendt vandløb i kommunen, som strækker sig ca. 30 km gennem skove og åbne landskaber fra sit udspring i Hettings Mose nord for Ganløse og til sit udløb i Øresund. Åen har en stor kulturhistorisk værdi og er stærkt modificeret med mange opstemninger og møllesøer, som gør, at vandløbet på lange strækninger snarere har karakter af sø end af vandløb.

Rudersdal Kommune rummer også flere mellemstore vandløb som Kikhanerenden, Maglemoserenden, Dumpedalsrenden og Kajerød Å. Dumpedalsrenden er et smalt vandløb, der fungerer som en vigtig korridor mellem Bistrup Hegn, Vaserne og Rude Skov. Kajerød Å udspringer vest for Birkerød og løber til Sjælsø. Kikhanerenden udspringer ved Kirkeskov og løber gennem skov og engområder inden den løber sammen med Maglemoserenden, der primært afvander Maglemosen, kort inden deres fælles udløb i Øresund.

En stor del af kommunens vandløbsstrækninger er modificerede og påvirkede af menneskelige aktiviteter. Drikkevandsindvinding betyder, at vandføringen i nogle vandløb bliver relativ lille om sommeren. Det gælder f.eks. i Kikhanerenden og Dumpedalsrenden, som er væsentligt påvirkede af vandindvinding. Mange vandløb er desuden næringsstofbelastet, hvilket i Rudersdal primært skyldes spildevandsoverløb og ikke udledninger fra landbrug, som ellers er den dominerende udfordring andre steder i landet. Nogle vandløb er desuden hydraulisk belastet pga. uforsinket udledning af regnvand, er fysisk modificerede eller indeholder spærringer i form af f.eks. opstemninger, som begrænser spredningsmuligheder for især dyrelivet i vandløbet.

Vandløb er lange og sammenhængende habitater, og med mange forskellige ejerforhold er der i særlig grad behov for koordinering og samarbejde om indsatser på tværs af ejere og interesser. I kommunen har vi gennem mange år arbejdet med at forbedre forholdene i vandløbene gennem bl.a. restaurering og genslyngning samt udlægning af sten og grus for at fremme forhold for smådyr og fisk. Det er f.eks. gjort i Kikhanerenden og Maglemoserenden. Sammen med forsyningen, arbejder kommunen med at begrænse negative påvirkninger fra regn- og spildevandsudløb. Der er i 2025 nedsat en politisk følgegruppe for rent vand og sunde vandmiljøer i Rudersdal, der i de kommende år skal prioritere indsatser der skal mindske tilførslen af næringsstoffer til vandmiljøet herunder vandløb.

Overdrevene

Overdrev er en naturtype, der er karakteriseret ved at være lysåben, tør og domineret af græsser og bredbladede urter. Overdrev kan udvikles på såvel kalkrig som mere sur jordbund. Veludviklede overdrev er ofte resultatet af århundreders græsning og høslæt, som har skabt betingelserne for en stor artsrigdom af både planter, dyr og svampe.

Den optimale forvaltning af overdrev er typisk ekstensiv græsning eller slåning for at forhindre tilgroning med buske og træer. Denne drift bidrager desuden til at udpine arealerne, hvilket generelt gavner overdrevets arter – herunder arter som krat-fladbælg, hunde-viol, kantet perikon, almindelig mælkeurt og mark-bynke. Det er essentielt at områderne ikke gødes da de særlige arter, der er tilknyttet overdrev, kræver et næringsfattigt miljø.

Overdrevene findes ofte i forbindelse med andre lysåbne naturtyper som eng og mose. Dette er også gældende i Rudersdal Kommune som f.eks. i området Femsølyng i den nordøstlige udkant af Rude Skov. Området er varieret med søer, moser, enge og overdrevsområder, som afgræsses med køer.

I det åbne landskab i fredningen Søllerød Naturpark, som ligger sydøst for Rude Skov, findes rester af tidligere store sammenhængende overdrevsområder. Området er i dag opdelt af dyrkede arealer, hegn, skel og golfbaner. Visse steder kan man genfinde rester af overdrevets almindelige flora.

*Overdrev i Vaserne
Foto: Rudersdal*

Engene

Enger findes som regel på lavtliggende fugtige arealer - typisk i ådale, omkring søer og moser. De er ofte skabt ved menneskelig påvirkning - f.eks. ved slåning eller græsning.

Engens plantesamfund er lysåbent og præget af græsser og urter, som tåler græsning og/eller slåning.

Enger med lavt næringsindhold kan have en høj plantediversitet og fungere som vigtige levesteder for mange fugle, insekter og smådyr. Pleje af engene, med f.eks. høslæt eller ekstensiv afgræsning, er nødvendig for at sikre, at de forbliver artsrige og ikke gror til i buske og træer.

Som med mange andre naturtyper har engene før i tiden været vidt udbredt, men er reduceret kraftigt på grund af dræning, opdyrkning, næringsstofpåvirkning og byudvikling. I Rudersdal Kommune findes størstedelen af engområderne i tilknytning til moserne som i Maglemosen, langs Kikhanerenden og ved Sjælsø.

Maglemosen er et af kommunens største vådområder, bestående af en mosaik af eng, mose og åbent vand. I Stenalderen var en stor del af området en del af Vedbæk Fjord, hvor man har fundet spor fra jægerstenalderens bopladser. Den tidligere havbund har tidligere været drænet og dyrket, men i dag genoprettes engene igennem afgræsning med heste og køer.

Det er vigtigt at justere græsningstrykket så engene hverken bliver græsset for meget eller for lidt. Den rette græsning eller høslæt skal modvirke tilgroning og samtidig efterlade et tilstrækkeligt fødegrundlag for smådyr. Det betyder, at vegetationen ikke skal græsses helt i bund og at høslæt kun skal foregå på dele af området eller på tidspunkter, som ikke skader insektliv. Kun herved sikres gunstige forhold for både engens flora og fauna. Når denne "driftsbalance" lykkes trives f.eks. både engperlemorsommerfugl og dens foderplante (dvs. larvernes føde) almindelig mjøddurt, som det var tilfældet i Degneengen - sommerfuglens seneste levested i Rudersdal Kommune.

Det er ligeledes vigtigt at sikre en tilstrækkelig vandtilførsel for at bevare engenes fugtighed, og derfor fokuseres der i forvaltningen af engområderne på at sløjfe dræn og hæve vandstanden. I Kohave Skov og Kohaveengen løber et tilløb til Kikhanerenden, hvor sløjfede dræn bidrager til at hæve vandstanden i engen, som igen skaber bedre naturforhold. Kohaveengen ligger sammen med Kratmosen som to mere våde områder i landskabet. Det større, åbne og lavtliggende område, der udgør Kohaveengen græsses af kreaturer og har enkelte træer stående, der er med til at give landskabet karakter.

Kysten

Mod øst grænser Rudersdal Kommune op til Øresund. I Øresund er havmiljøet i relativ god tilstand sammenlignet med andre steder i den vestlige del af Østersøen. Der findes både sandbanker, vige og stenrev og diversiteten af arter af planter og dyr er flere steder god. I Øresund ses både tun, marsvin og spættet sæl, torskebestanden er i 2023 målt til at være på højeste niveau siden 2010'erne og udbredelsen af ålegræs er relativ god. Ålegræsområder er levested for en lang række dyrearter og fungerer som naturligt kystværn ved at dæmpe bølger og stabilisere havbunden. Øresund modtager imidlertid også mange næringsstoffer og i kystområdet omkring Rudersdal skyldes det primært udledninger af spildevand. Det bidrager til, at der de fleste år opstår algeopblomstringer og efterfølgende iltsvind i dele af Øresund.

Kyststrækningen i Rudersdal Kommune er tæt bebygget og rummer ikke mange muligheder for dynamisk kystnatur. Langs en stor del af kysten ligger private haver helt ud til vandet, og andre steder ligger offentlige badestrande som Vedbæk Sydstrand, Vedbæk Nordstrand, Skodsborg

Strandpark og Struckmannparken. Ved den gamle bronzealderhøj Lokes Høj findes ligeledes en lille strand med offentlig adgang. Derudover ligger Vedbæk Havn mellem Vedbæk Nord- og Sydstrand. Den omfattende kystbeskyttelse begrænser de naturlige dynamikker i strandzonen og reducerer levestederne for dyr som sandorm og småfisk. Ved Vedbæk Sydstrand findes imidlertid sandstrand og marehalmsklitter, med maritim flora som strandkål og strandarve, og der ses ind i mellem spættet sæl i klitterne på stranden.

Potentialerne for at forbedre kystnaturen ligger primært ude i vandet frem for inde på land pga. den fastlåste kystlinje og komplekse ejerforhold. Levestederne i vandet langs kysten kan f.eks. forbedres ved at arbejde med at minimere overløb med spildevand og med etablering af stenrev og muslingebanker.

Vedbæk Sydstrand
Foto: Rudersdal

Sortspætte i Frederikslund Skov
Foto: Mette Almkjær

Oversigt over mål og strategiske greb

I nedenstående afsnit beskrives en række strategiske greb, som kan bidrage til visionen om at bevare og styrke kommunens biodiversitet gennem de tre mål. De strategiske greb skal efterfølgende prioriteres på baggrund af parametre som vigtighed for biodiversitet, kompleksitet og økonomi, og udvalgte strategiske greb indarbejdes i konkrete handleplaner.

Mål 1 - Fastholde og forbedre naturkvaliteten i Rudersdal

Strategiske greb

- Kortlægge nuværende naturtilstande i § 3 natur
- Udpege geografisk afgrænsede fokusområder, hvori der skal igangsættes initiativer til at øge biodiversiteten
- Forbedre naturkvaliteten i økologiske forbindelser mellem eksisterende naturområder
- Forbedre tilstanden i de lysåbne naturtyper
- Forbedre tilstanden i søer og vandløb
- Fremme udvalgte fokusarter
- Bevare gamle træer
- Forbedre forholdene i det kystnære havmiljø

Mål 2 - Omstille til mere naturvenlig drift

Strategiske greb

- Opkvalificere medarbejdere og materiel til mere naturvenlig drift
- Øge mængden af dødt ved på kommunens arealer
- Fremme græsning i naturpleje
- Øge og understøtte henholdsvis kommunale og borgerdrevne aktiviteter, som bidrager til bedre natur og/eller naturoplevelser
- Forstærke bekæmpelsen af invasive arter
- Prioritere biodiversitet ved udbud
- Udvide initiativet "Vilde vejkanter"

Mål 3 - Integrere biodiversitet i byen og i planlægningen

Strategiske greb

- Øge arealet af "grønne" overflader og mindske arealet af befæstelser
- Styrke de hjemmehørende arter
- Fastholde fokus på bevaring og plantning af træer og buske når der planlægges
- Øge biodiversiteten i parker
- Forankre biodiversitet lokalt – fra haven og boligforeningen til erhvervsarealet
- Efteruddannelse og fællesskab for grønne ildsjæle

Fastholde og forbedre naturkvaliteten i Rudersdal

I Rudersdal Kommune vil vi vende biodiversitetens tilbagegang til fremgang. Vi beskytter den natur, der allerede trives, og løfter den, der mangler liv. Med brandmandens lov som kompas handler denne målsætning om den mest værdifulde natur, som skal beskyttes – og kun som sidste udvej erstattes. Vi bygger vores indsatser på viden: Jo bedre vi kender vores natur, desto bedre kan vi redde den. Derfor styrker vi kortlægningen af vores naturområder og målretter særlige indsatser, hvor de gør størst forskel.

Kortlægge nuværende naturtilstande i § 3 natur

For en stor del af kommunens naturområder er naturtilstanden ukendt, og der mangler viden om udbredelsen af sjældne og truede arter. Det betyder, at planlægning af indsatser, drift og pleje samt overvågning af naturen er vanskelig. Gennem kortlægning vil vi forbedre vidensgrundlaget, og gøre det muligt at prioritere indsatser og sammenligne tilstande over tid og mellem områder. Kortlægning af naturtilstand og arter på kommunale og udvalgte private arealer er et indsatsområde, som danner grundlag for mange af de andre indsatser i biodiversitetsstrategien.

Udpege geografisk afgrænsede fokusområder, hvori der skal igangsættes initiativer til at øge biodiversiteten

På baggrund af en arealanalyse (se bilag A) er der udpeget fem fokusområder, som vurderes til i særlig grad at have betydning for bevarelse af biodiversitet eller potentiale til at forbedre biodiversiteten i kommunen. De fem fokusområder er Furesøpark Skov, Vaserne, Eskemose Skov, Kikhanerenden og Maglemosen (se kort 2). For fokusområderne vil vi udarbejde projektplaner, som skal sikre hensigtsmæssige tiltag tilpasset de enkelte områder, og bedst mulig effekt af indsatser. Projektplanerne inddrager viden om ejerforhold, eksisterende planer, tilstand, og eksisterende naturpleje, og beskriver hvilke indsatser, der skal gennemføres, for at løfte biodiversiteten.

Fokusområderne kan også komme i spil i forbindelse med kommunens udarbejdelse af omlægningsplaner under den grønne trepart. I omlægningsplanerne udpeges konkrete områder til forskellige miljømæssige indsatser som skovrejsning, udtagning af lavbundsjord og etablering af vådområder. Hvis fokusområder og områder i omlægningsplaner overlapper geografisk, skal indsatserne samtænkes.

De udvalgte fem fokusområder er:

Furesøpark Skov

Et overvejende kommunalt ejet område, bortset fra Næsseslottet. Som ejer har vi mulighed for at iværksætte flere tiltag – særligt skal der arbejdes med naturtypen hængesæk.

Vaserne

Et unikt naturområde med meget høje naturkvaliteter. Vi vil prioritere indsatser, som fokuserer på fastholdelse af naturværdierne. Området ejes af flere parter, herunder Rudersdal Kommune, Aage V. Jensens Naturfond samt private lodsejere med folde.

Eskemose Skov

Der er potentiale for at udvikle og forbinde naturarealerne, særligt de lysåbne arealer i forlængelse af Eskemose Skov. Mulighederne inkluderer etablering af ny natur og udvikling af de eksisterende græsningsarealer. Vi ser nærmere på den nuværende drift, eksempelvis muligheden for at optimere græsningstrykket. Skoven er primært kommunalt ejet.

Kikhanerenden

Består af vandløbet og de omgivende arealer med blandede ejerforhold. Der er potentiale for udvikling af eksisterende natur og mulighed for etablering af ny natur.

Maglemosen

Målet er at bevare og udvikle området, blandt andet ved at genskabe den naturlige hydrologi. Området er overvejende kommunalt ejet, men der er også privatejede områder og der kan arbejdes med indsatser i begge områder.

Forbedre naturkvaliteten i økologiske forbindelser mellem eksisterende naturområder

Økologiske forbindelser mellem naturområder er vigtige for den overordnede biodiversitet. Forbindelserne øger størrelsen på sammenhængende naturområder, som så kan understøtte flere arter og større bestande samt give plads til arter med større territorier. Større bestande er ofte mere modstandsdygtige overfor forstyrrelser og det mindsker risikoen for udryddelse.

Fokusområderne kan potentielt bidrage til bedre forbindelse mellem nogle af de store naturområder i Rudersdal Kommune. Nogle af områderne har lav til moderat naturkvalitet og vi vil undersøge hvordan naturkvaliteten i områderne kan forbedres. Det kan bidrage til biodiversiteten i kommunen, både ved at forbindelserne udgør et levested i sig selv, og ved at bidrage til at øge den overordnede økologiske sammenhæng mellem naturområder.

Eksempler på handlinger kan være:

- Deltage i jordfordelingsprojekter
- Udtage lavbundsjord, f.eks. som en del af aktiviteter under grøn trepart
- Indgå frivillige aftaler med private lodsejere om ekstensivering af lysåbne arealer

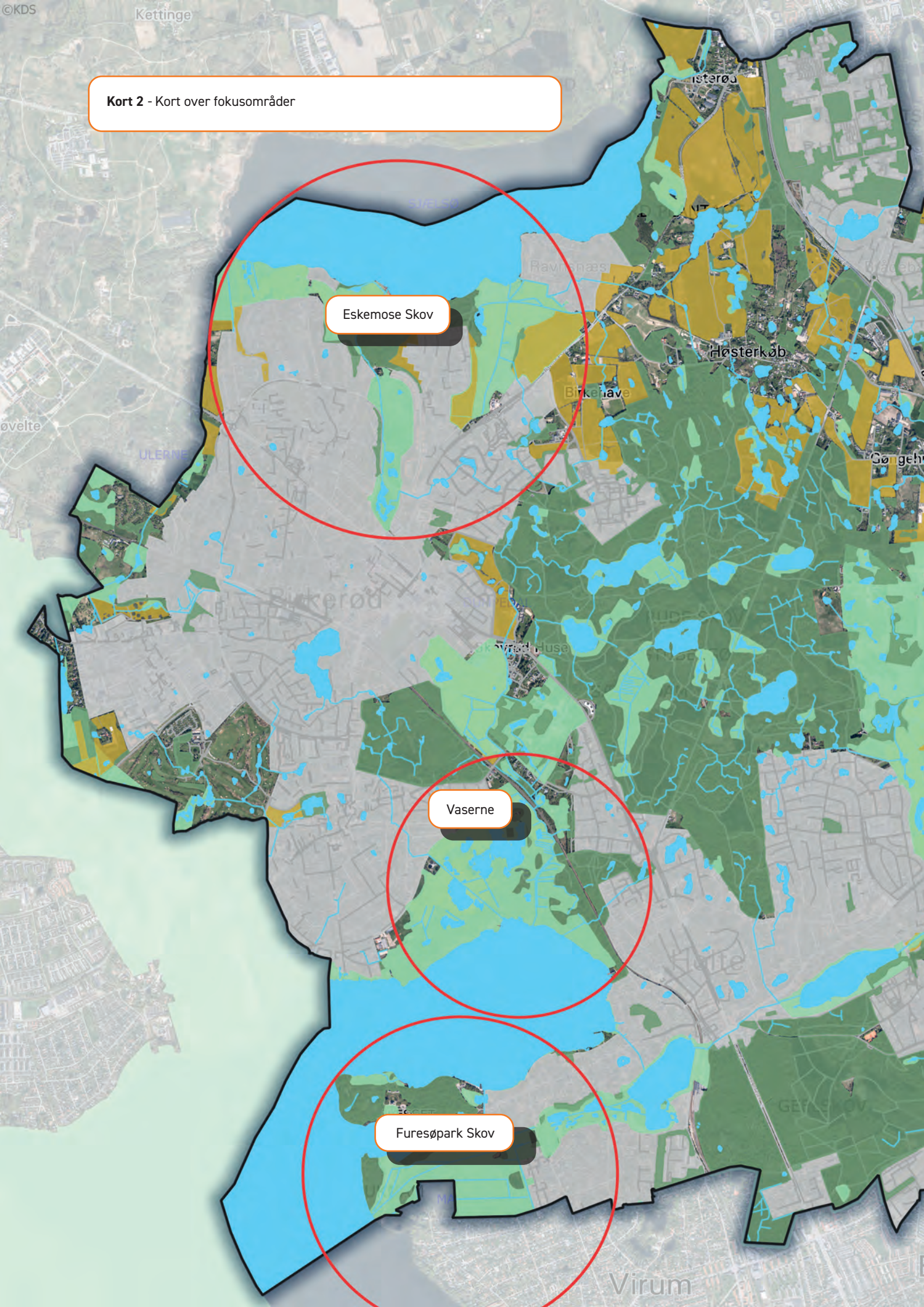
Forbedre tilstanden i de lysåbne naturtyper

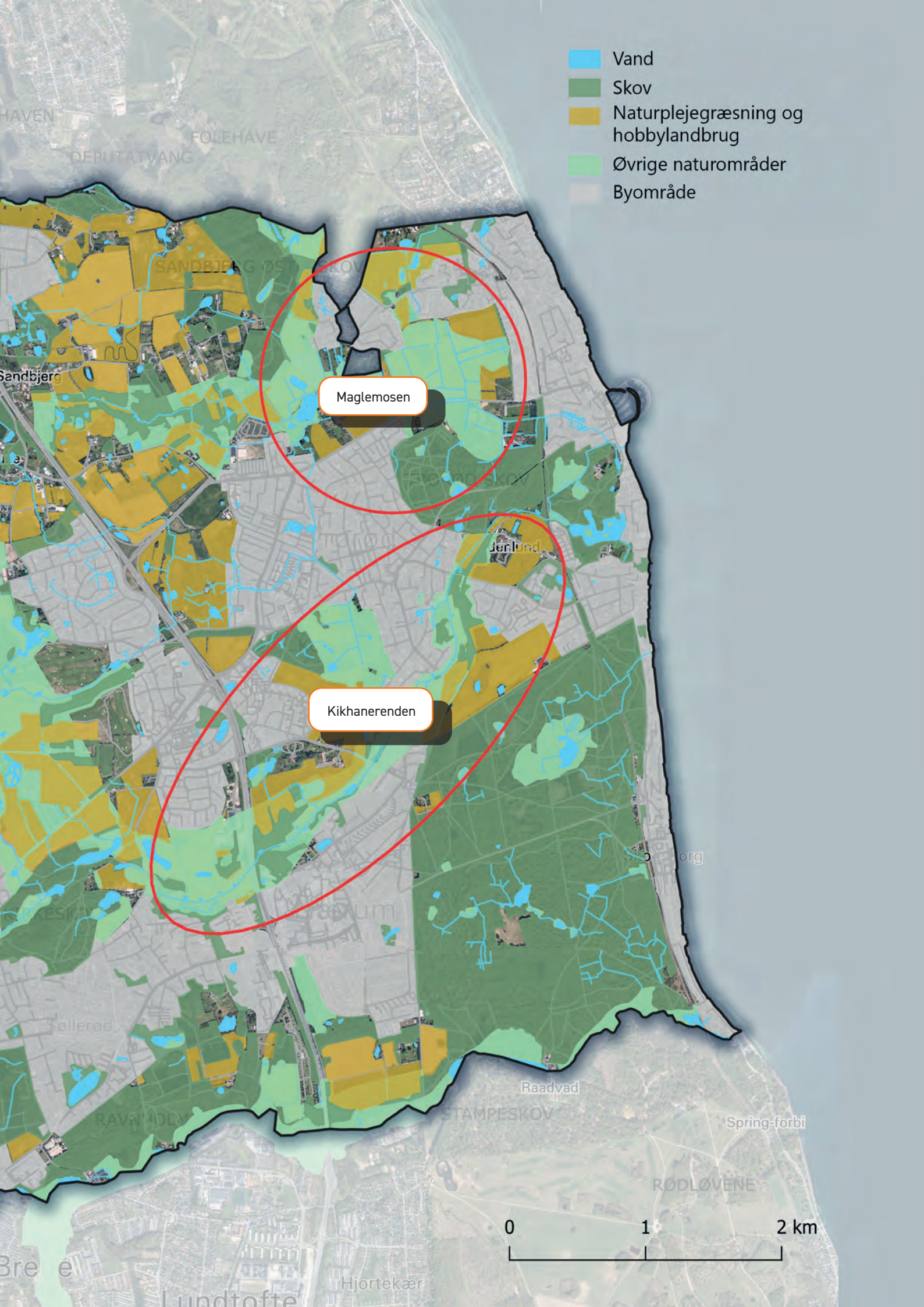
Søer og vandløb, samt periodevist våde naturtyper som mose og eng, er blandt de naturtyper som er mest påvirkede og i størst omfang forsvundet i Danmark. Det betyder, at også arterne, som er knyttet til disse levesteder, er trængte eller forsvundet. Rudersdal Kommune har meget våd natur, og vi vil arbejde på at genskabe en mere naturlig vandbalance i den våde natur, mindske næringsstofpåvirkninger og prioritere hensigtsmæssig pleje af naturtyperne. I udvalgte områder kan der også iværksættes tiltag for at genoprette tidligere forhold.

Eksempler på handlinger kan være:

- At skabe mere våd natur på kommunale naturarealer, bl.a. ved sløjfning af dræn og ved at (gen-) oprette mere naturlig hydrologi i og omkring eksisterende natur.
- I forbindelse med separatkloakeringsprojekter kan rent overfladevand føres tilbage til terræn i stedet for til rør. Det mindsker også risikoen for udledning af næringsstoffer pga. kloakoverløb. Projekter skal gennemføres i samarbejde med forsyningen.
- Indsatser for søer uden overløb, med forskellige plejetiltag baseret på kortlægning.

Kort 2 - Kort over fokusområder

Forbedre tilstanden i søer og vandløb

Rudersdal Kommune er rig på vandløb og søer, hvoraf mange er i økologisk dårlig tilstand. Vi vil arbejde aktivt for at forbedre både tilstand og vandkvalitet i udvalgte søer og vandløb. Derfor er der i 2025 nedsat en politisk følgegruppe, med fokus på vandmiljøet. Følgegruppens arbejde skal munde ud i et virkemiddelkatalog med konkrete indsatser der kan anvendes til at forbedre vandmiljøet i kommunen både på kort og lang sigt.

Vandmiljøet i Rudersdal kommune vil også forbedres som følge af den forestående separatkloakering af kommunen, som vil reducere risikoen for overløb af urensset spildevand til søer og vandløb.

Øvrige eksempler på handlinger kan være:

- At afsøge og ansøge tilgængelige tilskudspuljer til undersøgelser, overvågning og restaureringsprojekter af søer og vandløb, som er omfattet af vandområdeplanerne indenfor kommunen.
- At undersøge om forvaltningen af vores vandløb kan optimeres både i forhold til vandløbets biodiversitet og funktion. Det vil vi gøre ved at undersøge hvilke tiltag der er relevante for de konkrete søer og vandløb, samt igangsætte overvågning af udvalgte søers tilstand nu og fremadrettet.
- Vi vil bestræbe os på at tekniske anlæg og regnvandsbassiner, der etableres i forbindelse med separatkloakering, anlægges så det skaber de bedste forudsætninger for udvikling af biodiversitet i og omkring anlægget.

Spidssnudet frø, *Rana arvalis*
Foto: Niras

Fremme udvalgte fokusarter

Der er mange særlige arter knyttet til naturområderne i Rudersdal Kommune. Efter indsamling af viden om lokale bestande af sjældne og truede arter, vil vi udvælge fokusarter, for hvilke en lokal indsats kan have stor betydning for arterne og biodiversiteten lokalt og nationalt. Udvælgelsen af fokusarter skal munde ud i konkrete planer for hver enkelt art, med henblik på at øge bestandstørrelse, borgernes kendskab til arterne og, om muligt, øge antallet af egnede levesteder.

Grøn mosaikguldsmed, *Aeshna viridis*
Foto: Niras

Bevare gamle træer

Gamle træer er vigtige for biodiversiteten, fordi de giver levesteder til mange fugle, flagermus, insekter og svampe. Træernes revner, hulheder og døde ved skaber mikrohabitater, som unge træer ikke har. I kommunen vil vi skærpe vores praksis for bevaring af ældre træer ved at opdatere retningslinjer for relevante kommunale planer og forvaltningsforløb. Træernes værdi for biodiversiteten skal således spille en rolle ved udpegning af bevaringsværdige træer.

Indsatsen gælder ikke kun kommunens egne træer, men skal også bidrage til at flere træer hos private grundejere bevares.

Fremme kvaliteten i marine levesteder

Den marine biodiversitet kan f.eks. forbedres gennem anlæggelse af nye levesteder i Øresund. Det kan ske ved etablering af f.eks. muslingebanker, stenrev og andre skjulesteder, hvor mindre dyr og fiskeyngel kan være i fred for rovdyr. Udplantning af ålegræs kan ligeledes forbedre forholdene for en række arter. Indsatsen spænder over en række af mulige handlinger, gerne i samarbejde med private foreninger.

Ellesump i Vaserne
Foto: Rudersdal

Omstille til mere naturvenlig drift

I **Rudersdal Kommune vil vi** pleje naturen efter naturens egne behov som rettesnor. I Rudersdal former vi plejen efter hvert habitats unikke rytme – så lysåbne enge forbliver åbne, og sjældne arter får plads til at trives. Med dette mål forsøger vi at reducere skadelige påvirkninger ved at genoprette naturlige dynamikker, eksempelvis gennem tilpasning af vores egen drift, samarbejde med landbruget, herunder hobbylandbrug, og ved at bakke op om borgerdrevne initiativer. Med løbende viden om naturens tilstand kan vi justere indsatsen, så den altid rammer rigtigt. Vi vil fortsat invitere og inspirere lokale kræfter som græsningsslag, afbrændingsteams og naturplejegrupper til at være med til at forme og beskytte vores fælles natur.

Opkvalificere medarbejdere og materiel til mere naturvenlig drift

Driftspersonalet i Rudersdal Kommune er i fuld gang med at tillære naturvenlige driftsmetoder gennem interne workshops ude i områderne. Der har været fokus på afbrændingsmetoder, veteranisering af træer, lokal kompostering og lokal bevarelse af dødt ved. Vi vil sammen med driftspersonalet fortsætte arbejdet med at udbrede og lære nye metoder til naturvenlig og biodiversitetsfremmende pleje. Det kan f.eks. omhandle skånsom pleje af naturlige habitater og skånsom beskæring.

Personalet kan også få træning i naturen i at identificere og beskytte dyre- og plantearter. Dette kan som hidtil omfatte samarbejde med eksterne eksperter for at sikre, at de nyeste teknikker og viden implementeres i den daglige drift. Fremover kan der desuden sættes krav om relevante kurser til medarbejdere med naturopgaver, opdatering af maskinpark og nye kvalitetsbeskrivelser. Desuden kan der udarbejdes en manual for træplantering, artsvalg og -fordeling, med fokus på hjemmehørende arter og deres drift og pleje.

Græsning i Maglemosen
Foto: Rudersdal

Øge mængden af dødt ved på kommunens arealer

Dødt ved fra drift og pleje af naturområder omfatter rodkager, stammer, grene og kvas. Tilgængelighed af dødt ved kan understøtte arter som både direkte og indirekte er tilknyttet nedbrydningsprocesser, svampe, insekter, fugle, og dødt ved kan udgøre vigtige skjule-, rede- eller overvintringssteder for mange arter, f.eks. arter af padder og krybdyr.

Vi vil fortsat arbejde med at udbrede dødt ved i landskabet. Det kan f.eks. arrangeres i gærder eller bunker. Lokal udlægning af dødt ved er desuden klimamæssigt mere bæredygtigt end bortkørsel. Det er imidlertid vigtigt, at materiale fra invasive arter køres til forbrænding.

Lille Køllesværmer, *Zygaena vicuæ*
Foto: Rudersdal

Fremme græsning i naturpleje

Græsning kan fremme biodiversitet ved at skabe varierede mikrohabitater, reducere dominerende plantearter og give plads til mere lyskrævende og nøjsomme arter, hvilket øger den samlede artsrigdom.

Rudersdal Kommune har siden 1990'erne arbejdet med afgræsning i naturplejen. Vi vil søge at øge biodiversiteten yderligere ved fortsat at identificere passende arealer til græsning, herunder lysåbne naturtyper såsom enge og overdrev, på baggrund af arealernes tilstand og forekomst af flora og fauna. Valget af græssende dyr skal tilpasses naturtypens særlige karakteristika. For både nye og eksisterende græsningsordninger, er det vigtigt at der sikres overvågning af områderne så indsatsen og græsningstrykket kan tilpasses til mest mulig gavn for biodiversiteten.

Øge og understøtte henholdsvis kommunale og borgerdrevne aktiviteter, som bidrager til bedre natur og/eller naturoplevelser

Vi vil fortsat understøtte oprettelse af flere borgerdrevne aktiviteter på både kommunale og private arealer og arbejde videre med græsnings- og høslætlaug for at fremme biodiversiteten og involvere lokalsamfundet i naturpleje, både i forhold til nye og eksisterende aftaler. Det gør vi f.eks. ved at afholde informationsmøder og workshops for at engagere lokalsamfundet i naturplejeprojekter.

Forstærke bekæmpelsen af invasive arter

Vi vil fortsat bekæmpe invasive arter på egne arealer, og på private arealer i det omfang lovgivning og ressourcer tillader det, for at beskytte naturlige økosystemer og forhindre tab af biodiversitet. Til bekæmpelse af kæmpebjørneklo findes allerede Indsatsplan mod kæmpebjørneklo 2024-2033, som omhandler både kommunale og private arealer. Generelt intensiveres den nuværende indsats overfor aktuelle invasive arter, og fremtidige arter observeres for løbende tilpasning af indsatsen.

Prioritere biodiversitet ved udbud

Vi ønsker at prioritere biodiversitet når større driftsopgaver på kommunens grønne arealer sendes i udbud hos eksterne entreprenører.

Udvide initiativet "Vilde vejkanter"

Vi ønsker at udvide forsøget med vilde vejkanter til flere strækninger inklusive private veje. Projekter med vilde vejkanter kan bidrage med at skabe spredningskorridorer, forbedre oplevelsesværdien og engagere beboere.

Afbrænding på Nørrevangssletten
Foto: Rudersdal

Integrere biodiversitet i byen og i planlægningen

I Rudersdal Kommune vil vi gøre byen til et sted, hvor både mennesker og vilde arter trives side om side. Grønne tage, blå overflader og frodige byrum kan forvandle vores byer til levende udstillingsvinduer for naturens mangfoldighed. Med denne målsætning zoomer vi ud og kigger på muligheder for ny natur, og forbindelser og samarbejder der styrker de grønne sammenhænge. Biodiversitet skal være en naturlig del af både drift og byplanlægning – forankret i samarbejder på tværs af politik, erhverv og lokalsamfund. Så skaber vi bymiljøer, der summer af liv – året rundt.

Øge arealet af grønne overflader og mindske arealet af befæstelser

I Rudersdal vil vi arbejde henimod at erstatte større andele af befæstede arealer med grønne overfladeløsninger i byens rum. Det har relevans ved fremtidige byomdannelsesprojekter, klimatilpasningsprojekter eller renoveringsprojekter i kommunen. Her indtænkes grønne overflader, der bidrager til biodiversiteten samt andre økosystemtjenester som f.eks. forsinkelse af regnvand. Det omfatter f.eks. at belagte arealer, herunder heller og restarealer på vejareal, når det giver mening (ved retablering eller større ændringer), omlægges til grønne arealer, som øger naturværdien og kan bidrage til afvanding af veje o.lign. Vi vil desuden arbejde for mindre græsslåning, så flere områder får lov at stå med høje urter og græsser i længere tid.

*Frivillige hænger redekasser op
Foto: Rudersdal*

Styrke de hjemmehørende arter

Vi ønsker at fremme hjemmehørende plantearter i kommunen. Hjemmehørende plantearter rummer generelt væsentlig flere levesteder for andre arter, som f.eks. insekter og svampe, end eksotiske arter gør. Vi vil derfor prioritere at hjemmehørende arter indgår i ny beplantning på kommunale arealer, både hvad angår urter, buske og træer. Beplantning iblandet hjemmehørende arter kan bidrage til et artsvarieret grønt bybillede og giver samtidig bedre vilkår for biodiversiteten.

I forbindelse med ny beplantning kan der arbejdes med at lade arealer gro til af sig selv. Det kræver efterfølgende opfølgning og en hensigtsmæssig pleje af området, så det sikres, at området udvikler sig i en ønsket retning.

*Rødhals i Frederikslund Skov
Foto: Mette Almkjær*

Fastholde fokus på bevaring og plantning af træer og buske når der planlægges

Den eksisterende beplantning på et areal er med til at skabe en særlig identitet i netop det område og kan indeholde betydelige naturkvaliteter. Særligt kan gamle træer og gamle beplantninger være værdifulde for den lokale biodiversitet og de udgør værdier, som tager meget lang tid at erstatte. Derfor skal eksisterende naturkvaliteter så vidt mulig bevares, hvilket er i overensstemmelse med principperne i brandmandens lov om, at førsteprioriteten i forhold til at beskytte natur og biodiversitet er at sikre beskyttelse af allerede eksisterende værdifuld natur.

Lokalplanlægning kan omfatte beplantningsplaner, som tilgodeser eksisterende biodiversitet, f.eks. med mere detaljerede krav i forhold til beplantningen. Dette omfatter hvad der ryddes og hvad der bevares, samt hvad der tilplanlægges. Her kan træers værdi for biodiversiteten være udpegningsgrundlag i en revideret praksis. For yderligere at tilskynde til bevarelse af eksisterende naturkvaliteter, kan der stilles krav om erstatning i forholdet 2:1, hvilket betyder, at fældning af f.eks. ét træ skal erstattes med plantning af to nye træer, med krav til art og størrelse på erstatningstræerne.

Øge biodiversiteten i parkerne

Parkerne spiller en vigtig rolle rekreativt, kulturelt og æstetisk, men er ofte også et af de vigtigste elementer i forhold til at skabe levesteder i bymiljøer. Parkerne skal tjene deres oprindelige formål, men skal samtidig inspirere til vildere natur, og biodiversitetsfremmende tiltag er allerede implementeret i de fleste parker. Kommunen vil styrke biodiversiteten i parkerne gennem nye tiltag, såsom gærder af grene og afklip (gærde), varierende slåning af græs mm. Arrangementer og skilte skal fremme formidling om biodiversitet, som bl.a. kan inspirere til, hvordan lignende løsninger kan overføres til private haver og fællesarealer.

Forankre biodiversitet lokalt - fra haven og boligforeningen til erhvervsarealet

Kommunen vil fremme biodiversitet i private haver, på boligforeningers fællesarealer og på virksomheders grønne områder ved at understøtte lokale initiativer, partnerskaber og vidensdeling. Indsatsen skal bringe biodiversiteten tættere på hverdagen og styrke borgernes ejerskab og engagement.

Efteruddannelse og fællesskab for grønne ildsjæle

Vi vil som opfølgning på den succesfulde Havementorordning fra Danmarks Vildeste Kommune tilbyde efteruddannelse og netværksaktiviteter for engagerede borgere, der arbejder for biodiversitet i haver, boligområder og lokalsamfund. Indsatsen kan omfatte inspirationsarrangementer, praktiske workshops, korte kurser og netværksmøder, der giver deltagerne ny viden og konkrete redskaber til at fremme naturen lokalt. Indsatsen omfatter også kurser for driftsansvarlige hos boligforeninger o.lign. Formålet er at understøtte borgernes engagement, styrke fællesskabet og skabe varige lokale indsatser for biodiversitet.

Fokus på biodiversitet i større projekter / større anlægsprojekter i byerne

Ved gennemførelse af større planer og anlægsprojekter vil kommunen sikre, at biodiversitet indtænkes som en integreret del af planlægningen og anlæggelsen. Det gælder for eksempel i forbindelse med etablering af tekniske anlæg og regnvandsbassiner ved separatkløbering, hvor der vil blive lagt vægt på at skabe de bedst mulige forudsætninger for udvikling af biodiversitet i og omkring anlæggene. Der arbejdes aktivt for, at sådanne anlæg påvirker biodiversiteten så lidt som muligt – og i bedste fald forbedrer den – især når de placeres i eller i nærheden af eksisterende naturområder.

Gærdselshegn ved
Børnehuset Sjælsø
Foto: Rudersdal

Virkemidler

For at opnå biodiversitetsmålene vil Rudersdal Kommune gøre brug af en række virkemidler indenfor de forskellige indsatser. Rudersdal Kommune vil blandt andet gøre brug af følgende:

Planlægning

- Bruge kommunens planer og strategier til at sætte krav og mål for biodiversitet.
- Bruge kommunens planer og strategier til at sætte krav, der reducerer yderligere belastning af vandmiljøet fra overfladevand og overløb.
- Prioritering af biodiversitet ved udbud af større driftsopgaver, der udføres af eksterne entreprenører på kommunale arealer.

Samarbejde

- Samarbejde med virksomheder, almene boligselskaber, grundejerforeninger og større jordbesiddere fx hobbylandbrug.
- Deltage i/understøtte tværkommunale, statslige og EU-baserede samarbejder og projekter.
- Understøtte og udvikle naturrelaterede aktiviteter sammen med og for borgere, foreninger og virksomheder.
- Være med til at aktivere midler og puljer.
- Vejlede grundejere i hvordan de sikrer de bedste vilkår for deres lokale vandmiljø

Formidling og aktiviteter

- Inspirere ved at være det gode eksempel i byens parker og grønne områder.
- Afholde "Biodiversitetens dag" i skiftende parker hvert år, hvor virkemidler til at fremme biodiversitet bl.a. i fokusområderne vises frem.
- Opkvalificering til forøget viden og kunnen.
- Øge og understøtte formidling om biodiversitet.
- Øge adgangen til naturoplevelser.

Svampe på død ved
Foto: Mette Almkjær

Boardwalken gennem Bøllemosen har øget adgangen til dens naturoplevelser samtidig med, at den passer på naturen.

Foto: Niras

Fra ord til handling

Handleplaner

Biodiversitetsstrategien sætter rammen for udviklingen af naturen i Rudersdal Kommune og udpeger en række greb som vi ønsker at arbejde med fremadrettet. For at realisere strategiens greb skal de prioriteres og beskrives i yderligere detaljer. Det gøres gennem udarbejdelse af handleplaner, som beskriver

realiseringen af en eller flere indsatser og som også kan indeholde projektplaner for fokusområder. Hver handleplan specificerer konkrete målsætninger for de udvalgte indsatser, fastsætter tidsrammen for deres gennemførelse og beskriver hvordan indsatsen evalueres.

Realisering i fællesskab

Engagement fra borgere, erhvervsliv og andre aktører spiller en vigtig rolle i arbejdet med biodiversitet, både som individuelle aktører og som en del af det bredere samfund. Borgernes forståelse og respekt for lokale naturværdier er med til at fremme bæredygtige praksisser og adfærd, der er nødvendige for at opretholde en rig og mangfoldig natur. Derfor er det også væsentligt at vi i Rudersdal Kommune imødekommer borgernes engagement igennem dialog og samarbejde. Borgernes og virksomheders aktive deltagelse vil ikke kun fremme biodiversitetsbeskyttelse, men også styrke samfundets sammenhold og fælles ansvarsfølelse for det lokale miljø.

Biodiversitetsstrategien beskriver hvordan vi i Rudersdal Kommune ønsker at udvikle vores natur og biodiversitet. Det kommende arbejde vil nu dreje sig om at omsætte strategiens vision og mål til konkrete handlinger gennem eksempelvis udvikling af projektspecifikke handleplaner, samarbejdsmodeller planlægning af arrangementer som f. eks. fællesture samt implementering af

biodiversitetsfremmende tiltag. I første omgang igangsættes en proces omkring prioritering af indsatser og handlinger på baggrund af parametre som de strategiske grebs vigtighed for lokal biodiversitet, kompleksitet og økonomi.

Hjemmesiden *Vores indsats for at styrke biodiversiteten* formidler initiativer og projekter, der har bidraget til at fremme biodiversitet og bevidsthed om biodiversitetsspørgsmål. Her kan man bl.a. læse om udviklingen af beplantningsmetoder, der tilgodeser den eksisterende biodiversitet.

Kommunen vil aktivt arbejde på øget samarbejde med fonde med henblik på at gennemføre projekterne i handleplanen. Kommunen har allerede et aktivt og velfungerende samarbejde med Aage V. Jensens Fonde omkring drift og udvikling af Vaserne.

Evaluering og opfølgning

I de kommende handleplaner for de udvalgte strategiske greb beskrives hvordan de enkeltvis skal evalueres, hvornår de skal evalueres, og om der er behov for eventuel opfølgning på indsatsen.

På projektniveau kan man måle fremgangen i naturindholdet, og dermed om de tiltag der iværksættes, faktisk har en gavnlig effekt på biodiversiteten, ved at benytte Dansk NaturIndikator (DNI). DNI kan anvendes til at beskrive hvor effektivt et naturområde forvaltes og f.eks. anvendes til at estimere niveauet af naturlige processer og beskyttelse, for at identificere mulige indsatsområder. Man kan efter en fastsat tidshorisont, genberegne DNI for det valgte område for at se hvilken effekt de udførte tiltag har haft. På den måde kan tilstanden i et givent område overvåges og indsatser kan justeres efter deres effektivitet.

Naturkapitalindekset kan anvendes til at give et overordnet billede af det samlede naturindhold i Rudersdal Kommune og indekset viser både fordelingen af naturtyper og deres kvalitet. Det samlede indeks kan bruges til at sammenligne kommuner med hinanden, men det er også muligt at følge udviklingen i Rudersdal Kommune, da naturkapitalindekset opdateres hvert 5. år og man kan se om tilstanden i de enkelte naturtyper forbedres eller forværres. På den måde kan naturkapitalindekset give en pejling på om udviklingen for naturen går den rigtige vej, og hvilke naturtyper der muligvis skal prioriteres.

*Liden soldug i Bøllemosen
Foto: Rudersdal*

Bilag

Bilag A: Arealanalyse (se separat dokument)

Bilag B: Beskyttelse af den eksisterende natur i Rudersdal

Bilag B: Beskyttelse af den eksisterende natur i Rudersdal

Beskyttede naturtyper (Naturbeskyttelsesloven §3)

De beskyttede naturtyper består i Rudersdal Kommune af naturtyperne sø, vandløb, mose, eng og overdrev. Naturområderne er beskyttet under naturbeskyttelseslovens § 3 og udgør et samlet areal på ca. 1300 ha, som svarer til knap 18 % af kommunens samlede areal. Arealet er fordelt på godt 1000 § 3-beskyttede områder.

Søer og moser udgør langt størstedelen af arealet af de beskyttede naturtyper i Rudersdal Kommune. Især Furesøen og Sjælsø samt moseområderne ved Vaserne, Malmmosen, Kohave og Bøllemosen udgør store arealer. I skovene og langs Mølleåen findes der også mange mindre moseområder. Engområderne findes især i Maglemosen, Kohaven og ved Eskemose Skov ved Sjælsø og er ellers jævnt fordelt, typisk i tilknytning til moserne. I de åbne landområder findes en del græsningsarealer, og en del af disse udgør beskyttede overdrev. Der findes flere beskyttede vandløb i Rudersdal Kommune hvor Mølleåen, der danner kommunegrænse mod Lyngby-Taarbæk Kommune, er det største. Du kan læse mere om kommunens natur i afsnittet *Særlige naturområder i Rudersdal Kommune*.

Naturkvaliteten for § 3-arealer beskrives med 5 tilstandsklasser (dårlig V, ringe IV, moderat III, god II og høj I) på baggrund af oplysninger om områdernes arter og strukturer.

I Rudersdal Kommune er tilstandsklassen kendt for knap 300 af § 3-arealerne. Fra de § 3-områder hvor man kender tilstanden, er ca. halvdelen i moderat tilstand (tilstandsklasse III), ca. 1/3 er enten ringe (tilstandsklasse IV) eller dårlig (tilstandsklasse V), og ca. 1/6 er i god (tilstandsklasse II) eller høj (tilstandsklasse I), se Figur 1.3 og 1.4.

Natura 2000 områder

Natura 2000 (N2000) er betegnelsen for et netværk af beskyttede naturområder i hele EU. De udgør i Danmark samlet 9% af landarealet og 28% af havarealet. Der er udpeget 250 forskellige områder og af dem, ligger fire helt eller delvist i Rudersdal Kommune. Formålet med Natura 2000-områderne er at beskytte biodiversiteten ved at bevare og forbedre levesteder for arter og naturtyper, der er truede eller sjældne i EU.

Hvert Natura 2000-område har en plan med retningslinjer for beskyttelse af arter og naturtyper, som er relevant for det enkelte område. Disse arter og naturtyper er fra habitatdirektivets bilag I og II og udgør områdernes "udpegningsgrundlag".

Målet med Natura 2000 er at skabe gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Gunstig bevaringsstatus betyder, at arterne og naturtyperne er beskyttet i tilstrækkeligt omfang til, at naturtyper og levesteder ikke forringes, at arterne på lang sigt kan opretholde levedygtige bestande, og at naturtyperne kan bevare sine særlige karakteristika. For at leve op til dette krav skal naturtyperne f.eks. tilhøre tilstandsklasserne II (god) eller I (høj).

EU-medlemsstaterne har en forpligtelse til at beskytte visse arter både inden for og uden for Natura 2000-områderne.

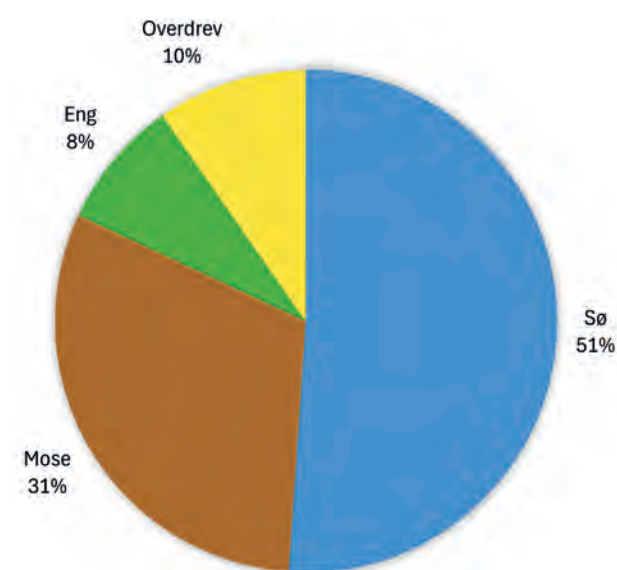
Disse arter er opført på habitatdirektivets bilag IV og kaldes ofte blot "Bilag IV-arter". Alle danske arter af flagermus er på listen, hvoraf flere findes i Rudersdal Kommune. Stor vandsalamander og spidssnudet frø er blandt de mere almindelige bilag IV-arter, som findes i kommunen. Af de mere sjældne bilag IV arter findes også stor kærguldsmed og lys skivevandkalv. Begge arter er også på udpegningsgrundlaget for Vaserne som Natura 2000-område, og er opført på habitatdirektivets bilag IV og II.

De fire Natura 2000-områder, der ligger helt eller delvist i Rudersdal Kommune er:

- N2000-område 139 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov (Habitatområde H123 og Fuglebeskyttelsesområde F109).
- N2000-område 144 Nedre Mølleådal og Jægersborg Dyrehave (Habitatområde H191 og H251)
- N2000-område 258 Rude Skov (Habitatområde H267)
- N2000-område 259 Folehave Skov (Habitatområde H268).

De overordnede Natura 2000-planer, som Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) udarbejder, omsættes igennem Natura 2000-handleplaner til konkrete, lokale indsatser for at beskytte og forbedre naturtilstanden i de enkelte Natura 2000-områder. Kommunerne og SGAV, udarbejder i fællesskab disse handleplaner, som koordineres med ejere og forvaltere af arealerne.

Den procentvise fordeling af beskyttede naturtypers areal

Figur 1. Figuren viser den procentvise fordeling af beskyttede naturtypers areal i henhold til den vejledende udpegning.

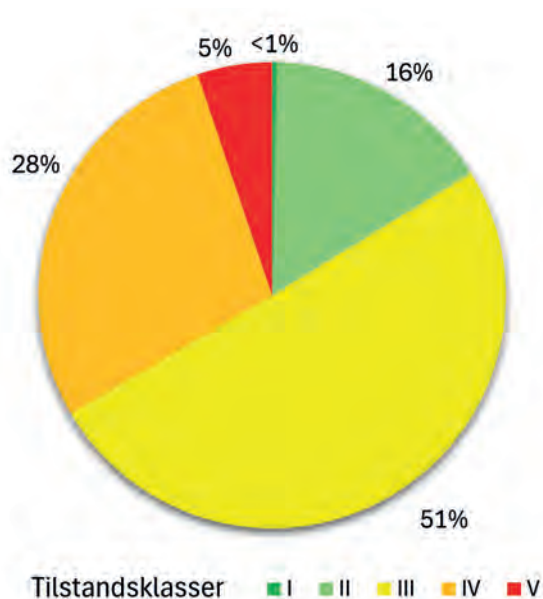
Beskyttelse af vandmiljøet

I Danmark er der flere love og bekendtgørelser, der omhandler beskyttelse af vandmiljøet. Centralt i forvaltningen af vandmiljøet er vandområdeplanerne, som er udarbejdet af Miljøstyrelsen. Vandområdeplanerne beskriver, hvordan Danmark implementerer EU's vandrammedirektiv, og planerne skal sikre renere vand i vandløb, søer, kystvande og grundvand. Planerne omfatter en række miljømål, som f. eks. at reducere udledning af næringsstoffer og forurening, forbedre fysiske forhold, opnå en god tilstand i vandmiljøet og beskytte grundvandet.

Derudover opstiller planerne rammer for planlægning og gennemførelse af konkrete indsatser samt for opsætning af et overvågningsprogram. Rudersdal Kommune gennemfører løbende indsatser, som skal bidrage til at opnå de miljømål, der er fastsat i vandområdeplanerne. Indsatserne omfatter f. eks. sørestaurering og forundersøgelser samt separatkloakering for at mindske næringsbelastning af vandløb og søer, bl.a. til Furesøen, samt fysiske forbedringer i vandløb som Kikhanerenden og Maglemoserenden.

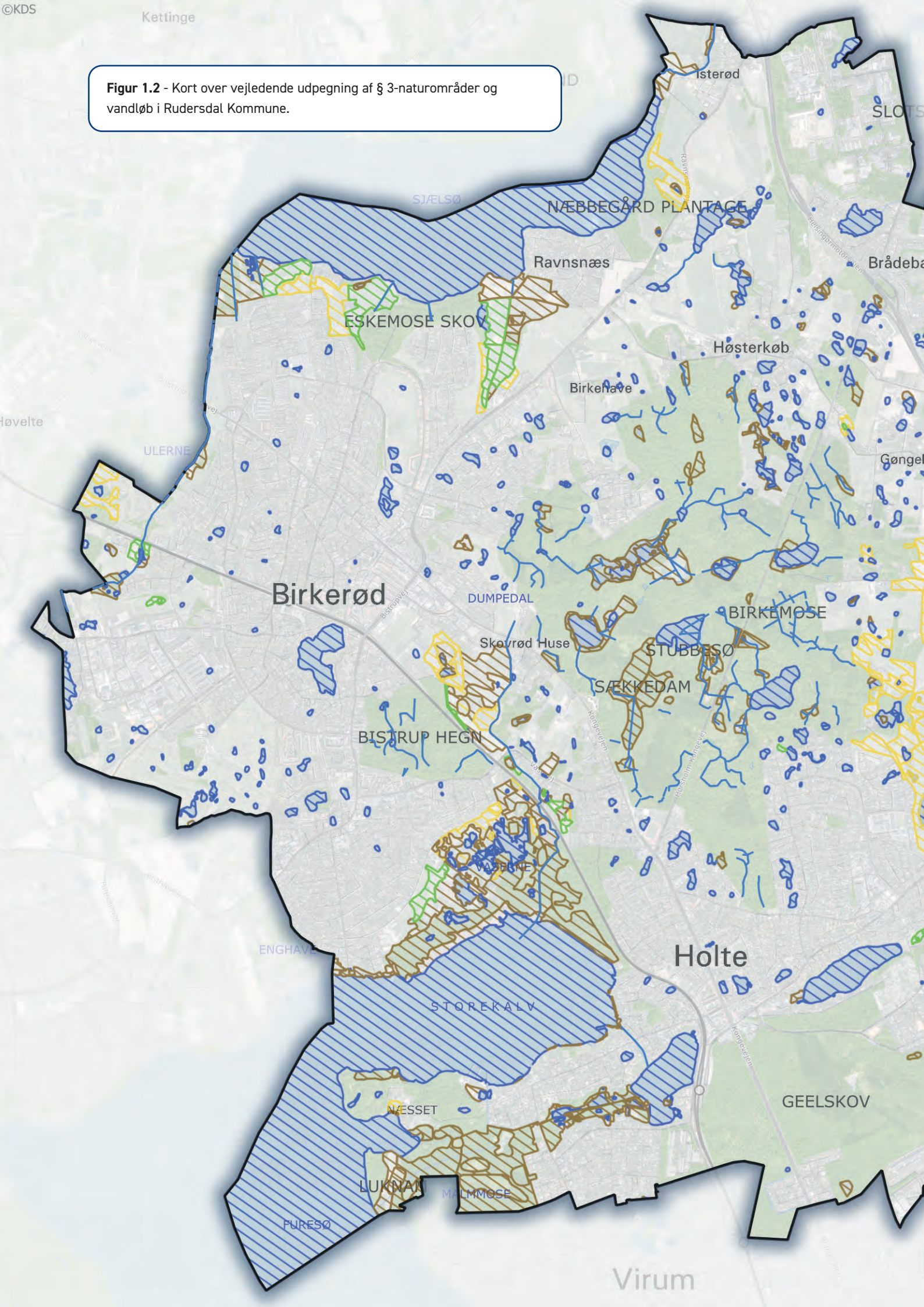
I kommunens spildevandsplan fastlægges omfang og hastighed af ombygninger og udvidelser og kloaksystemet og dermed mulighed for at mindske eller fjerne belastningen fra overløb.

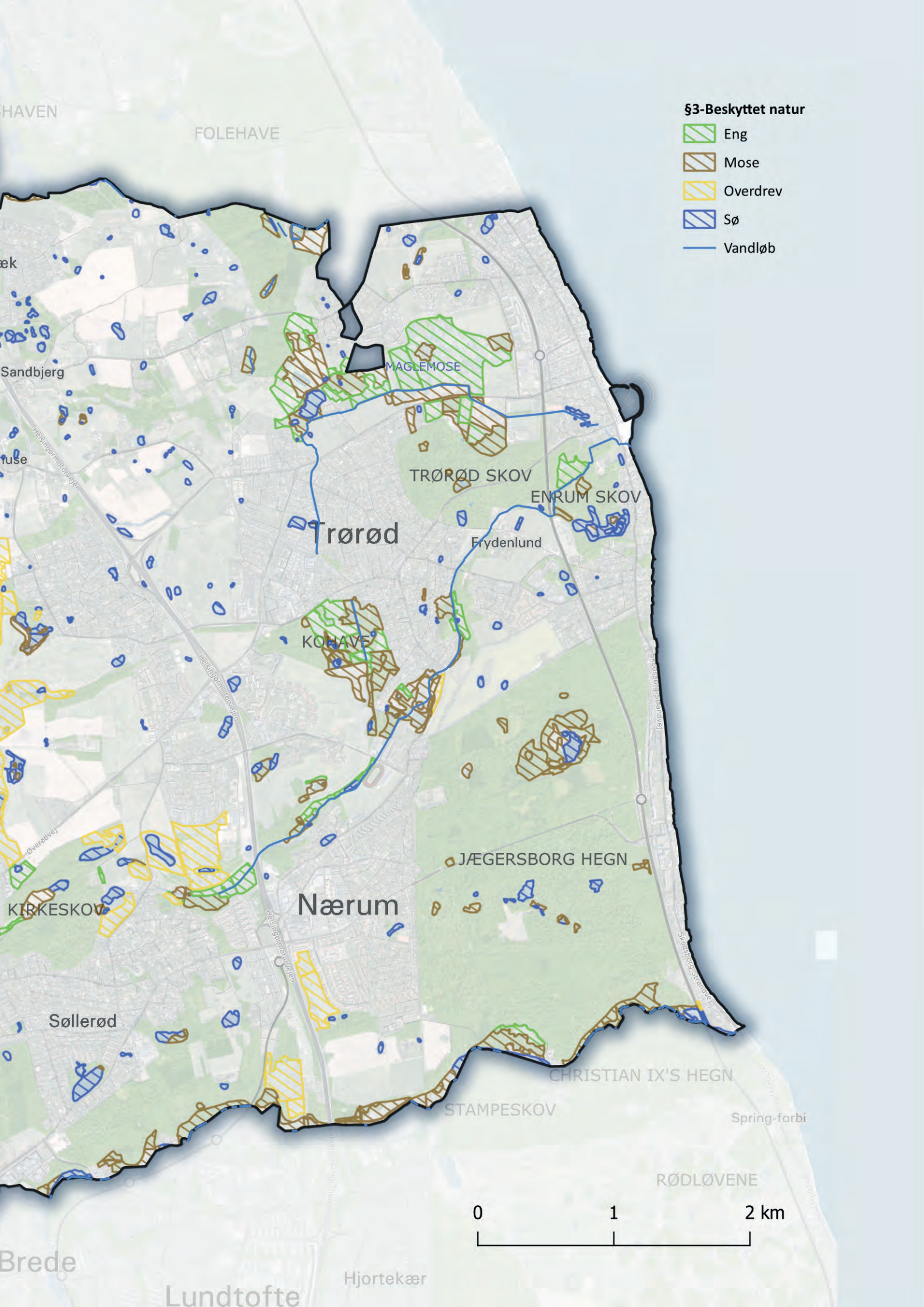
Den procentvise fordeling af tilstandsvurderede § 3-arealer

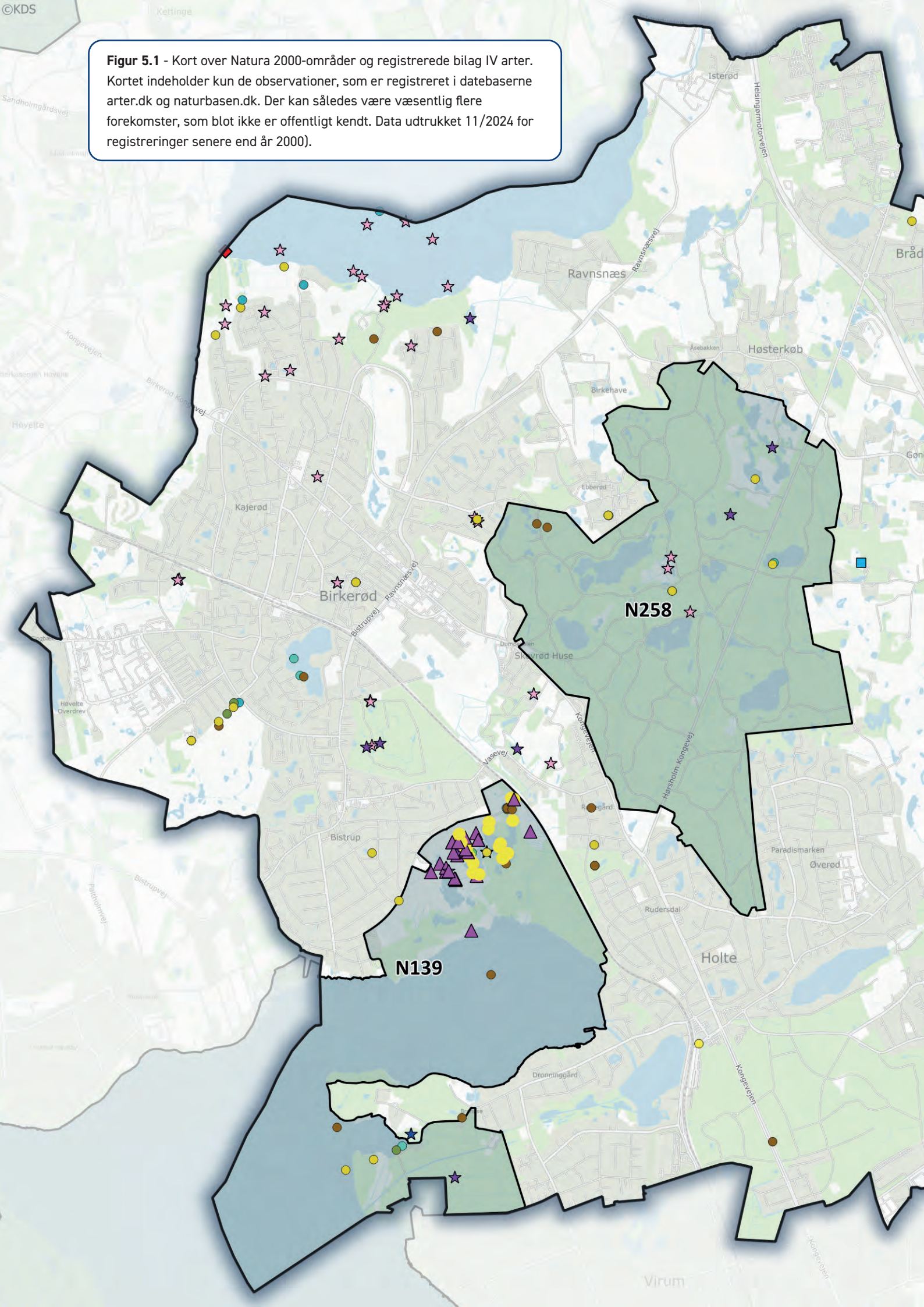
Figur 2. Figuren viser hvor stor en andel (antal) af knap 300 tilstandsvurderede § 3-arealer der befinder sig i hver tilstandsklasse – I er bedst og V er dårligst.

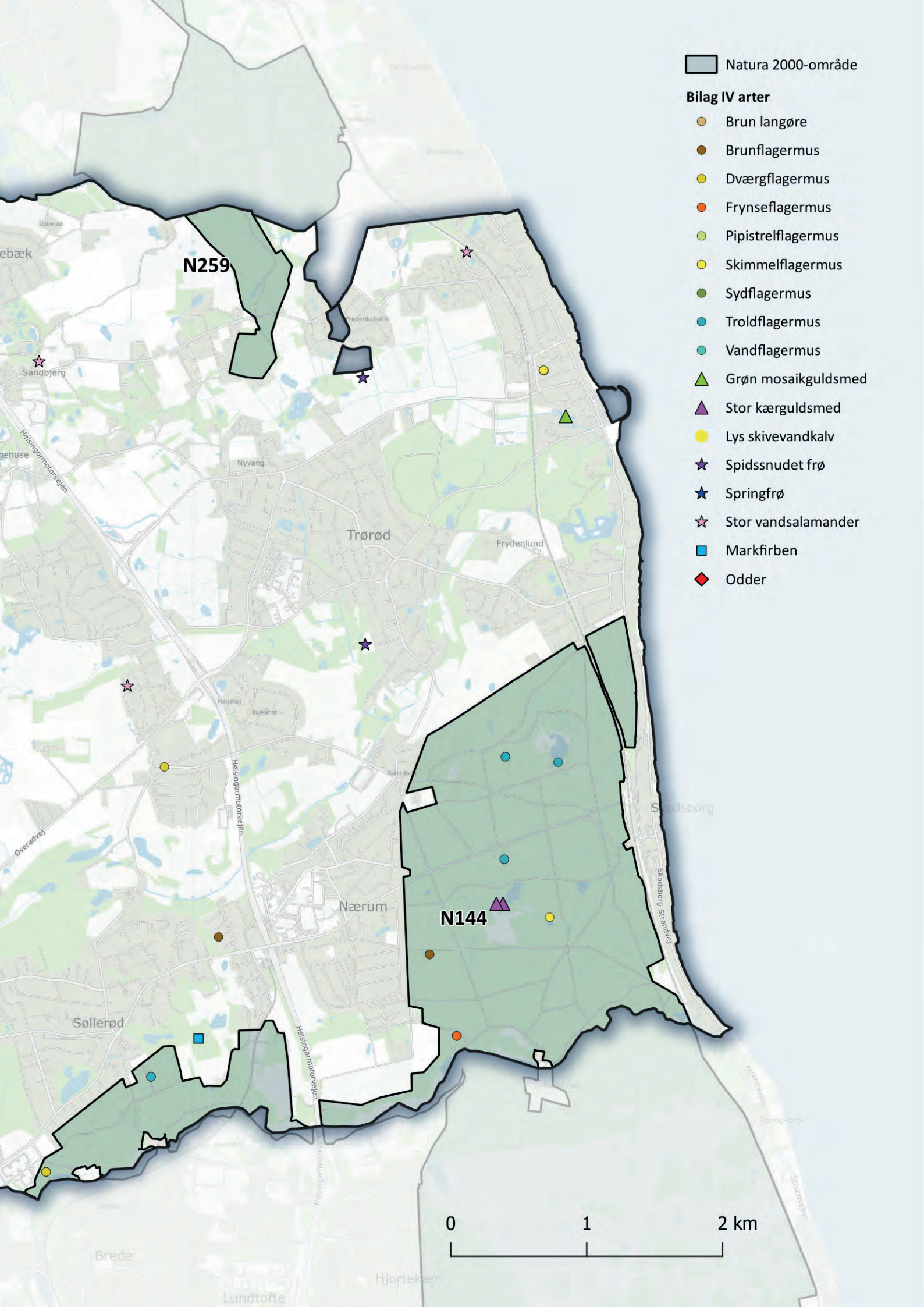
Figur 1.2 - Kort over vejledende udpegning af § 3-naturområder og vandløb i Rudersdal Kommune.

Figur 5.1 - Kort over Natura 2000-områder og registrerede bilag IV arter. Kortet indeholder kun de observationer, som er registreret i databaserne arter.dk og naturbasen.dk. Der kan således være væsentlig flere forekomster, som blot ikke er offentligt kendt. Data udtrukket 11/2024 for registreringer senere end år 2000).

RUDERSDAL
KOMMUNE